

अन्तर्क्रिया (WEBINAR) कार्यक्रम प्रतिवेदन

नेपाल राष्ट्र बैंकबाट “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७६ मा संशोधन, परिमार्जन, थप प्रावधानहरू

नेपाल लघुवित्त बैङ्कर्स संघले २०७७ श्रावण ३० गते नेपाल राष्ट्र बैंकका पदाधिकारीहरू तथा लघुवित्त संस्थाका प्रमुख कार्यकारी अधिकृतहरू विच एउटा अन्तर्क्रिया (WEBINAR) कार्यक्रम आयोजना गर्यो। संघका अध्यक्ष श्री वसन्तराज लम्सालको अध्यक्षतामा भएको सो कार्यक्रममा आमन्त्रित वक्ताका रूपमा नेपाल राष्ट्र बैंकका कार्यकारी निर्देशकहरू श्री देवकुमार ढकाल (बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग) तथा डा. प्रकाश कुमार श्रेष्ठ (लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभाग) रहनु भएको थियो।

विभिन्न लघुवित्त संस्थाका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत लगायत कुल ११० जनाको सहभागिता रहेको उक्त कार्यक्रममा संघका कोषाध्यक्ष श्री रामहरी दाहालले स्वागत मन्तव्य राख्नु भएको थियो। कार्यक्रमको सहजिकरण संघका महासचिव श्री रामबहादुर यादवले गर्नु भएको थियो भने सचिव श्री प्रमेश आचार्यले सहभागीका प्रश्नहरूको संकलन तथा संक्षेपिकरण गरी आमन्त्रित वक्ताहरू समक्ष उत्तरका लागि राख्नु भएको थियो। कार्यक्रममा आफ्ना भनाइहरू राख्दै अध्यक्ष श्री वसन्तराज लम्सालले नेपाल लघुवित्त बैङ्कर्स संघले यस्ता कार्यक्रमहरू नियमित रूपमा आयोजना गरिरहेको र भविष्यमा पनि आयोजना गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नु भयो। उहाँले सम्पूर्ण सदस्य संस्थाका प्रमुख कार्यकारी अधिकृतहरूबाट सुझावको लागि अनुरोधका साथ अन्तमा कार्यक्रमका आमन्त्रित वक्ताहरू तथा सम्पूर्ण सहभागीहरूलाई धन्यवाद दिदै कार्यक्रम समापन गर्नु भएको थियो।

नेपाल राष्ट्र बैंकबाट “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७६ मा हालै भएको संशोधन, परिमार्जन र थप प्रावधानहरूको कार्यान्वयनमा संस्थाहरू माभ्र केही अन्यौल देखिएको र केही बुँदाहरूमा थप स्पष्ट हुनुपर्ने सदस्यहरूको माग भए बमोजिम संघले बैंकका सम्बन्धित पदाधिकारीहरूसँग यस अन्तर्क्रिया कार्यक्रम आयोजना गरेको थियो। कार्यक्रमको पहिलो चरणमा वक्ताहरूले हालै जारी भएको संशोधन, परिमार्जन र थप प्रावधानहरूमा उठेका प्रमुख प्रश्नहरूको जवाफ सहित आफ्नो विचार राख्नु भएको थियो। दोस्रो चरणमा विभिन्न प्रावधानहरूमा सहभागीहरूबाट आएका थप प्रश्नहरूको उत्तर उदाहरण सहित पेश गर्दै सम्बन्धित प्रावधानका आशय अनुरूप कार्यान्वयनमा लाग्न मार्गनिर्देशन भएको थियो। यस प्रतिवेदनमा अन्तर्क्रिया कार्यक्रममा उठाईएका प्रश्न तथा वक्ताहरूद्वारा दिईएका जवाफ प्रश्नोत्तरको रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

निर्देशन नं.२.२ न्यूनतम नोक्सानी व्यवस्था

(अ) २०७७ असार मसान्त सम्ममा भुक्तानी गर्नुपर्ने साँवा र व्याज रकम असूल हुन नसकेको अवस्थामा ५ प्रतिशत र किस्ताको व्याज असूल भई साँवा रकम मात्र बक्यौता रहेका कर्जाका लागि २ प्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्ने -

किस्ताको व्याज आँशिक रूपमा मात्र असूल भए के गर्ने ?

किस्ताको व्याज आँशिक रूपमा मात्र असूल भए ५ प्रतिशतनै कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्ने, सकिन्छ भने सो भन्दा बढी गर्ने, यसले संस्थालाई अझ सुरक्षित पार्छ।

२ र ५ प्रतिशतको व्यवस्था नियमनका लागि हो, यसले संस्थाको वासलातलाई तत्कालका लागि जोगाउँछ, तर वास्तविकता फरक छ। त्यसैले, यो व्यवस्था नभएको खण्डमा, यथावत स्थितिमा संस्थाको वास्तविक अवस्था

के हुने हो सो वारे तथ्याङ्क तयार गरी तुलनात्मक अध्ययन हुनु जरुरी छ । यसबारे पनि नेपाल राष्ट्र बैंकलाई जानकारी गराउनु होला ।

कर्जा नोक्सानी व्यवस्था भाखा नाघेको साँवा रकमका आधारमा गर्ने कि बाँकी साँवा रकमका आधारमा गर्ने ?
विशेष व्यवस्था वाहेक साविकमा जे गर्दै आएको हो, सोही गर्ने हो । कर्जा नोक्सानी व्यवस्था साधारणतया वक्यौता साँवा रकमका आधारमा गर्ने हो । निर्देशन नं. २.३ अनुसार एक वर्ष सम्मको कर्जा किस्ताबन्दीमा भुक्तानी गर्ने गरी प्रवाह भएको हकमा, किस्ता रकम एक वर्ष सम्मले भाखा नाघेको अवस्थामा, त्यस्तो किस्ता रकमलाई मात्र सम्बन्धित वर्गमा वर्गिकरण गरी नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ । तर सम्पूर्ण कर्जा रकमलाई नै तल्लो वर्गमा वर्गिकरण गर्न चाहेमा यो व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन । त्यसैले कर्जा नोक्सानी व्यवस्था बाँकी साँवा रकमका आधारमा गर्दा राम्रो हुन्छ ।

श्रावण २०७७ देखि कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कसरी गर्ने ?

अहिले सम्म आएको निर्देशनको आशय श्रावण देखि कोरोना महामारी सकिन्छ र परिस्थिति सहज हुन्छ भन्ने हो । जति छुट दियो, त्यो असार सम्मको लागि हो र श्रावण देखि व्यवसाय पहिलेकै स्थितिमा फर्कन्छ भन्ने हो । त्यसैले श्रावण देखि २०७६ पुष मसान्त सम्म जे गर्दै आएको हो त्यसै व्यवस्थामा फर्किने हो । यदि परिस्थिति असहज बन्दै गयो भने श्रावण देखिका लागि पनि निर्देशन जारी हुनेछ ।

निर्देशन नं.२.९ भुक्तानी अवधि थप (Time Extension) गर्ने सम्बन्धमा

(क) २०७७ असार मसान्त सम्म असूल हुन नसकेको किस्ताको साँवा र व्याज रकमलाई बढीमा छ महिनासम्म भुक्तानी अवधि थप गर्न सकिने -

चालु किस्ताको लागि पनि छ महिना अवधि थप गर्न सकिने हो ?

अवधि थप असार मसान्त सम्म असूल हुन नसकेको किस्ताको साँवा र व्याज रकमलाई मात्र हो । यो व्यवस्था असूल हुन नसकेको किस्ताको लागि मात्र हो, बाँकी सम्पूर्ण कर्जा रकमका लागि होईन । २०७७ श्रावण ६ गते देखि lock down खुलेको हुनाले श्रावण देखिको किस्ताका लागि समय थप गरिएको छैन ।

(ख) भुक्तानी अवधि थप गरिएको किस्ताको साँवा र व्याज रकम २०७७ चैत्र मसान्त सम्म समान किस्तामा असूल उपर गर्ने -

चालु किस्ता सहितको रकम समान किस्तामा असूल उपर गर्ने हो ?

होईन, अवधि थप भएको २०७७ माघ देखि असार सम्मको (यदि मासिक किस्ता हो भने) जम्मा छः किस्ता मात्र २०७७ चैत्र भित्र समान किस्तामा असूल गर्ने हो ।

निर्देशन नं.३.२ कर्जा सीमा

(क) सामुहिक जमानी कर्जा पहिलो रु. ३ लाख सम्म, २ वर्ष देखि कर्जा उपभोग गरी असल वर्गमा परेका लाई रु. ५ लाख सम्म दिन मिल्ने -

यो प्रावधान रु. ७ लाख सम्मको सहूलियतपूर्ण कर्जा व्यवस्थाको प्रावधान संग मेल खाएन कि ?

सहूलियतपूर्ण कर्जा रु. ७ लाख अधिकतम हो, त्यसमध्ये रु. ५ लाख वा ३ लाख सम्म भए पनि उपभोग गर्न पाए राम्रो हुने थियो तर त्यस कर्जा सम्बन्धि कार्यविधिमा केही विरोधाभास छ, जुन सच्याउनका लागि पहल भईरहेको छ । लघुवित्तका ग्राहकका लागि पनि उपयोगी विभिन्न शिर्षकका (शिक्षा, कृषि, महिला उद्यमी) सहूलियतपूर्ण कर्जाहरु छन्, जसको कार्यविधि अर्थ मन्त्रालयले तय गर्दछ र त्यसमा लघुवित्त संघको पनि पहल हुनु जरुरी छ ।

(ग) धितो कर्जा पहिलो रु. ७ लाख सम्म, २ वर्ष देखि कर्जा उपभोग गरी असल वर्गमा परेका लाई रु. १५ लाख सम्म दिन मिल्ने -

यो कर्जा समूह सदस्यका लागि मात्र हो ?

धितो कर्जा रकम सिमा प्रति व्यक्ति हो, जो समूह सदस्य हुन पनि सक्छ, नहुन पनि सक्छ ।

अघिल्लो निर्देशन अनुसार रु. १० लाख लिएकाको हकमा के हुन्छ ?

पुरानो रु. १० लाख कर्जा भाखा नपुगेसम्म कायम रहन्छ, तर नयाँ रु. १० लाख कर्जा लगानी गर्न भएन ।

ग्राहकको आवश्यकता अनुसार अल्पकालिन overdraft loan दिन मिल्ने कि नमिल्ने ?

Overdraft loan नै भनेर दिन मिल्दैन, तर संस्थाहरुले त्यस्तै प्रकृतिको छोटो अवधिको कर्जा विभिन्न नाममा दिएको देखिन्छ, आकस्मिक, seasonal भनेर । ग्राहकको आवश्यकता अनुसार लघुकर्जा flexible हुनुपर्छ, किनकि उनीहरुलाई दीर्घकालीन का साथै अल्पकालीन कर्जाको खाँचो पर्छ ।

निर्देशन नं.४.१ लेखा मापदण्ड

(ग) थोक कर्जा कारोवार गर्ने र सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन गर्नेले २०७८ असार मसान्तको वित्तीय विवरण NFRS अनुसार समेत समानान्तर रुपमा तयारगर्नु पर्ने -

NFRS मा जान सवै संस्थाहरु तयार छन्, त्यसमा चाहिने थप प्रतिवेदनहरु के के हुन् ?

हालको व्यवस्थामा व्याज आम्दानी नगदका आधारमा लेखाङ्कन भईआएकोमा NFRS मा उक्त आम्दानी प्रोदभावी आधार (accrual basis) मा हुनेछ । यो अति प्राविधिक विषय हो, जसका लागि सम्बन्धित विज्ञहरुको सहयोगको आवश्यकता हुन्छ । त्यसैले, पहिलो चरणमा थोक कर्जा कारोवार गर्ने र सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन गर्ने संस्थाहरुले सक्नुहुन्छ, भन्ने आधारमा यसलाई अधि बढाईएको हो । अन्य संस्थाहरुको तयारीका लागि यस सम्बन्धमा छुट्टै छलफलको आयोजना गरिनेछ ।

निर्देशन नं.८.५ मुद्दती निक्षेपमा लगानी

दीर्घकालीन कोषहरु वाहेकका रकम ३ महिना भन्दा बढी अवधिको मुद्दती निक्षेपमा राख्न र नविकरण गर्न नपाईने -

संस्थाको जगेडा तथा कोषहरुमा रहेको मौज्दात, जस्तै ग्राहक संरक्षण कोष, साधारण जगेडा कोषको रकम ३ महिना सम्म मुद्दती निक्षेपमा राख्न पाईने हो ?

केही संस्थाहरु आफ्नो उद्देश्यबाट बाहिरियो, ग्राहकमा लगानी गर्न ल्याएको रकम मुद्दतीमा राखेर व्याज खान पाईदैन । ठूलो रकम मुद्दतीमा गएर बस्ने अनि आवश्यक परेका गरिवले कर्जा नपाउने स्थिति ठीक होईन । दीर्घकालीन कोष हो भने मुद्दतीमा राख्न मिल्छ, जस्तै ग्राहक संरक्षण कोष, कर्मचारी अवकाश कोष इत्यादि । ग्राहक संरक्षण कोष पनि चाहिएको बेलामा ग्राहकले राहत पाउने हिसावले प्रयोग गर्न सकिने अवस्थामा हुनुपर्छ ।

निर्देशन नं.१५.२ ग्राहकलाई प्रदान गर्ने कर्जाको व्याजदर

(क) ग्राहकसंग लिने व्याजदर अधिकतम १५ प्रतिशतसम्म निर्धारण गर्न सक्ने -

नयाँ व्याजदर निर्देशनको मिति २०७७/०४/१३ देखि नै लागु गर्नु पर्ने हो कि संस्थाको संचालक समितिबाट निर्णय गराएर केही दिन पछि बाट लागु गर्दा पनि हुन्छ ?

साधारणतया संचालक समितिले व्याजदर निर्धारण गर्ने अधिकार प्रमुख कार्यकारी अधिकृतलाई दिएको हुन्छ । सो नभए पनि नेपाल राष्ट्र बैंकबाट निर्देशन जारी भईसके पछि, तत्काल लागु गर्नुपर्दछ । संचालक समितिबाट निर्णय जहिले गराए पनि, निर्देशनको मिति देखि, अब सकिन्छ भने श्रावण १ गते देखिनै नयाँ व्याजदर बढीमा १५ प्रतिशत कायम गर्नुहोस् ।

नयाँ व्याजदर पुरानो कर्जामा पनि लागू गर्नु पर्ने हो ?

हो, सामाजिक न्यायका हिसावले पनि सबै ग्राहकहरूले नयाँ व्यवस्था अनुसार कम व्याजदरको सहूलियत पाउनु पर्दछ । पुरानो कर्जामा पनि १५ प्रतिशतको सीमामा रहेर व्याजदर समायोजन गर्नुहोस् ।

निर्देशन नं.१६..६ सेवा शुल्क

(ग) कर्जाको सीमा बृद्धि/थप गर्दा थप भएको रकममा मात्र र कर्जा नविकरण गर्दा उपबुँदा (ख) मा उल्लेखित दरको २० प्रतिशत सम्म सेवा शुल्क लिन सकिने -

यो बुँदालाई स्पष्ट गरी दिनु हुन्छ कि ?

कर्जाको सीमा बृद्धि गर्दा वा कर्जा रकम थप गर्दा थप भएको रकममा मात्र १.५ प्रतिशत सेवा शुल्क लिने हो । यसको आशय सेवा शुल्क एउटै कर्जा रकममा दोहोरो नहोस् भन्ने हो । तर कुनै कर्जा उपभोग गरेर पुरै रकम चुक्ता भईसकेको केही समयपछि पुनः कर्जा लिएको हकमा पुरै कर्जा रकममा सेवा शुल्क लिन पाईन्छ ।

लघुवित्तमा साधारणतया कर्जा नविकरण हुँदैन, तर नविकरण भएमा सेवा शुल्क १.५ प्रतिशतको २० प्रतिशत (अर्थात ०.३० प्रतिशत) सम्म लिन पाईन्छ ।

लघुवित्तमा ग्राहकहरूले स-साना कर्जा रकमहरू लग्ने, चुक्ता गर्ने, फेरि लिने क्रम जारी रहने हुँदा सेवा शुल्कको यो प्रावधान व्यवहारिक भएन कि ? Penal interest लिन पाईने कि नपाईने ?

गरिव तथा विपन्न वर्गमा सेवा पुर्याउने भएकोले सेवा शुल्क सक्दो कम गर्नुहोला । भुक्तानी अवाधि थप गर्ने सहूलियत दिईएको असार मसान्त सम्म असूल हुन नसकेको किस्तामा penal interest का साथै कुनै पनि शुल्क लिन पाईदैन, अन्य किस्ताका हकमा नियमानुसार penal interest लिन पाईन्छ ।

लघुवित्त संस्थाहरूले अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थासंग लिने कर्जामा लाग्ने prepayment charge अब कति हुने हो ?

बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले कर्जाको कागजमा जेसुकै दर लेखेको भएपनि नेपाल राष्ट्र बैंकबाट निर्देशन जारी भएको भोलीपल्ट देखि नयाँ दर कायम गर्नुपर्दछ, र यस सम्बन्धमा सबैलाई सूचित पनि गरिसकिएको छ । कथंकदाचित निर्देशनको पालना भएनछ भने कारवाही हुनेछ ।

निर्देशन नं.१८.४ गाभ्ने/गाभिने वा प्राप्तहुने संस्थाहरूलाई थप सहूलियत

(घ) गाभ्ने/गाभिने तथा प्राप्त सम्बन्धि विनियमावली, २०७३ मा तोकिएका सुविधाहरूका अतिरिक्त थप सहूलियत प्रदान गरिने -

संस्थाहरू गाभ्ने/गाभिने नीति र त्यस प्रकृत्यामा जानेहरूलाई दिईने थप सहूलियत बारे स्पष्ट गरी दिनु हुन्छ कि ?

नेपाल राष्ट्र बैंकले धेरै अधिदेखिनै संस्थाहरू गाभ्ने/गाभिने प्रकृत्याका लागि प्रोत्साहन गर्दै आएको हो । २४ वटा FINGO हरू लाई लघुवित्त वित्तीय संस्थामा रुपान्तरण गर्नमा केही समय लाग्यो । अब नयाँ लघुवित्त संस्थाहरू थपिने छैनन्, जुन मौद्रिक नीतिमा पनि आईसक्यो । यस क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरू, विशेषतः कर्जाको दोहोरोपना, ३/४ थरीका संस्थाहरू र सबै दिगो हुन नसक्ने स्थितिका साथै हालै बैंकले जारी गरेका ग्राहकको सुविधामुखी निर्देशनका कारण पनि धेरै संस्थाहरूलाई असर परेको छ । एक अर्काको ऋणी तान्ने, कर्मचारी तान्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित पार्न र दीर्घकालीन रुपमा दिगो रहन सक्ने, जोखिम वहन गर्न सक्ने, ठूलो पूँजी सहितको स्वस्थ र बलियो संस्थाहरू निर्माण गर्न बैंकले प्रयास गरिरहेको छ । यस क्रममा मौद्रिक नीति मार्फत व्यवस्था गरी लगानी, प्रवर्द्धक तथा अन्य केही सूचकहरूका आधारमा संस्थाहरूलाई स्व-स्फूर्त रुपमा गाभ्ने/गाभिने प्रकृत्यामा जान प्रोत्साहित गरेको छ । नेपाल राष्ट्र बैंकले लघुवित्त संस्थाको संख्या कतिसम्म हुने भन्ने तोकेको छैन, तर हालको स्थितिमा गाभ्ने/गाभिने प्रकृत्या सकिए पछि ७२ वटामा भर्ने अवस्था छ ।

त्यसलाई अझ केही उल्लेख्य रूपमा भारेर सबै संस्थाहरु दीर्घकाल सम्म गरिव र विपन्न वर्गमा सेवा पुर्याउन सक्षम होस् भन्ने उद्देश्यले गाभने/गाभिने प्रकृत्यामा बैंक केन्द्रित भएको हो । घट्टो व्याजदर र सेवा शुल्क तथा शाखाहरु जहाँ चाट्यो त्यहाँ खोल्न नपाउने व्यवस्थाका कारण पनि संस्थाहरु गाभने/गाभिने प्रकृत्यामा जानुपर्ने हुन्छ ।

अघिल्लो मौद्रिक नीतिले गाभने/गाभिने प्रकृत्यामा जाने संस्थाहरुले कर्मचारी वचत परिचालन गर्न पाउने व्यवस्था गरेकोमा अहिले त्यो हटेको हो ?

यो व्यवस्था छुटेको रहेछ भने नयाँ निर्देशिकामा मिलाईनेछ ।

निर्देशन नं.२२.१३ पुनरकर्जा

पुनरकर्जा कार्यविधि, २०७७ मा उल्लेखित व्यवस्थाहरुको अधिनमा रही पुनरकर्जा सुविधा उपलब्ध गराइने -

यो सुविधा कसरी कार्यान्वयन हुन्छ होला ?

कार्यविधि अनुसार नेपाल राष्ट्र बैंकबाट पुनरकर्जा आवेदनका लागि सूचना जारी हुन्छ र प्राप्त आवेदन तथा उपलब्ध कोष रकमका आधारमा लघुवित्त संस्थाहरुलाई थोक कर्जाका रूपमा प्रदान गरिनेछ । पुनरकर्जाको उद्देश्य संस्थाहरुको कोषको लागत घटाई कम व्याजदरमा गरिव तथा विपन्न वर्गमा वित्तीय पहुँच पुर्याउने हो । पुनरकर्जा कार्यविधि जारी भए पछि मौद्रिक नीति जारी हुँदा सम्ममा केही प्रावधानहरुमा फेरबदल भएकोछ । अब लघुवित्त संस्थाहरुले आधार दर गणना गर्नु पर्ने र आफ्ना ग्राहकबाट १५ प्रतिशत भन्दा बढी व्याज लिन नपाईने भएकोछ । साथै, बजारमा तरलताको अहिलेको स्थितिमा संस्थाहरुलाई यो व्याजदरमा व्यवसाय चलाउन त्यति असहज नभएकोले पनि पुनरकर्जा सुविधाका लागि तत्काल सूचना जारी नभएको हुन सक्छ ।

मिति २०७७/०४/२५ तथा २९ गतेको सूचना

कार्यालयमा बढीमा ५० प्रतिशत कर्मचारी राख्ने, Work From Home/Flexible Working Model को व्यवस्था मिलाउने -

Physical working modality मा नै अभ्यस्त भईरहेकोले संस्थाको कर्जा असुलीमा असर पार्ने र वैधानिक अनुपातहरु कायम गर्न नसकि सजाय भोग्नुपर्ने होला कि ?

सबै क्षेत्रलाई मिल्ने गरी, सबै कुरा निर्देशनमा बाँधेर ल्याउन अप्ठ्यारो हुन्छ । ५० प्रतिशत कर्मचारीमा काम सिमित गर्नु पर्ने अहिलेको वाध्यात्मक परिस्थिति हो । तर lock down छ, curfew छ भने त्यो पनि सम्भव हुँदैन, कार्यालय पुरै बन्द गर्नुपर्ने हुन्छ । फेरि केही पहाडी जिल्लामा कोरोना मुक्त भनिरहेको अवस्था छ, त्यहाँ त समूह बैठक पनि चलाउन सकियो । त्यसैले, काम गर्ने क्षेत्रको स्थिति के छ, आफ्नो धरातलीय यथार्थ अनुसार उचित कदम चाल्नु पर्ने हुन्छ ।

